

# הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבוקק ג' ו')

## פרשת פנחס

| זמן ר"ת | צאת השבת | חלוקת נרות לחג | לוח אור החיים |
|---------|----------|----------------|---------------|
| 21:09   | 20:14    | 19:24*         | י-ם           |
| 21:06   | 20:13    | 19:23          | ת"א           |
| 21:09   | 20:16    | 19:26          | חיפה          |
| 21:06   | 20:13    | 19:23          | ב"ש           |

\* לנותרים 40 דק': 19:04

## משפחת הישובי

שירקב את הגאולה, ואמר הלא כל הצרות וכל הגלויות הינם על פשעה של תורה, דהיינו התרשלות מן התורה, וקיבל על עצמו בהסכמה חזקה שלא לסור מן התורה, ופשוט המית את עצמו באהלה של תורה, עד שכאשר יצאו ממצרים העיד עליו משה רבנו ע"ה בברכותיו לשבטים (דברים ל"ג י"ח) ואמר: וְלִבְיֹנָן אָמַר שְׁמַח זְבוּלֹן בְּצִאתָךְ וַיִּשְׁשָׁךְ בְּאֶהְלִיךָ. ופירש רש"י: שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך - זבולון ויששכר עשו שותפות זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה. וכו', ויששכר - הצלח בישבת אהליך לתורה ליישב ולעבר שנים ולקבוע חדשים, כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך, ועל פי קביעת עתיהם ועיבוריהם. עכ"ל. ועל פי זה אפשר להוסיף נופך למה נשתנה יוב ליישוב, שכן על ידי עסק התורה עם ישראל יגאל ויישוב חזרה לארצו. אלא שעדיין קשה מדוע רק יוב נשתנה ליישוב ולא כל משפחות יששכר.

והנה האור החיים הקדוש בפירושו לפרשתנו בפסוקי משפחות יששכר מסביר את כל שמותיהם שכולם הם עצות איך לעסוק בתורה ובצורה זו הצליחו בני יששכר, ועל פי דבריו היה אפשר לומר שהנה שלושת המשפחות האחרות תולע פוה ושמרון, עצותיהם רמוזים בשמותיהם מבלי לשנות שמם, אולם יוב, אין בו רמז לעסק התורה, ולכן התורה שינתה דוקא את שמו ורמזה בו את עסק התורה.

ועוד נראה לומר בס"ד, שהנה המעיין בספר דברי הימים (א' ז') יראה שלא כל בני יששכר היו עוסקים בתורה יומם ולילה, שמצאנו מהם שהיו לוחמים וכמו שמפורש (שם פס' ב' ד' ה') וּבְנֵי תוֹלַע וְכֹהֵל לְתוֹלַע גְּבוּרֵי חַיִל לְתַלְדוֹתָם מִסְפָּרָם בְּיַמֵּי דָוִד עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת. וְעַלֵּיהֶם לְתַלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם גְּדוּדֵי צָבָא מִלְחָמָה שְׁלֵשִׁים וְשֵׁשׁ אֶלֶף וְכֹהֵל. וְאַחֵיהֶם לְכָל מִשְׁפְּחוֹת יִשְׁשָׁכָר גְּבוּרֵי חַיִל לְשׁוֹנֵי וְשָׂבָע אֶלֶף הַתִּנְחָשִׁים לְכָל. ושם בפרק ז' לא פירשו רק את תולע במפורש, ושאר האחים כללו אותם ביחד, והנה בהמשך בפרק י"ב מונים את כל הלוחמים שהיו לדוד, וכאשר מגיעים לבני יששכר (פס' ל"ג) נאמר: וּמִבְנֵי יִשְׁשָׁכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעִתִּים לְדַעַת מֵהַ יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רְאִישֵׁיהֶם מְאִתִּים וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם. ולא הוזכר מספר הלוחמים, ונראה שבאמת "יישוב" הוא היה מכל בני יששכר הבן שקיבל על עצמו עול תורה, וממנו היו יודעי בינה לעיתים, ולכן שמו לבד נשתנה מיוב ליישוב, שנתישב ללמוד תורה, ומפני זה למד רש"י מפסוק זה על יוב בדוקא. [ובזה יתישב דבר נוסף, שאם בני יששכר היו כולם בני תורה, מדוע השתעבדו במצרים, והלא בני לוי מפני שקיבלו על עצמם עול תורה לא חל עליהם השעבוד, אבל הענין הוא שבני לוי כולם עסקו בתורה, ואילו בני יששכר רק משפחה אחת. ובה אפשר ליישב גם הפסוקים שאמורים בברכת יעקב אבינו ליששכר למי שיתבונן שיראה שלא כולם אמורים על עסק התורה, והענין הוא שמי שעסק במלאכתו בירכו כברכתו ומי שעסק בתורה בירכו בעסק התורה].

אחים יקרים, בימים אלה אנו נכנסים לימי בין המיצרים שהיו ימים קשים לישראל, וכל רודפיה השיגוה בימים אלו, אבל כאמור כל הסיבה לכך הוא בעבור התרשלותו מן התורה, בואו ונקבל על עצמנו כישוב בשעתו, ונשוב לעסוק בתורה בכל כוחנו ובכל ליבנו, ובזכות זה ישיב ה' את שביתנו, ויבנה את בנין בית מקדשנו במהרה בימינו. אמן.

פרשתנו שניה בגודלה בתורה (קס"ח פסוקים אחר פרשת נשא שיש בה קע"ו פסוקים), ויש בה נושאים רבים ומגוונים, וביניהם מניין בני ישראל [הוא המניין האחרון בספר במדבר הנקרא חומש הפקודים על שם המפקדים, דהיינו המנינים, והוא גם המניין האחרון לבני ישראל בספר התורה בכלל], והנה במנין זה בשונה משאר המנינים הקב"ה מפרטים את שמות המשפחות שמהם יצאו כלל ישראל, ובדרך כלל כל משפחה נשאת בשמה הידוע רק מוספים לה ה' בתחילת המילה וי' בסוף, וכמו (כ"ו ה') לחנוך משפחת החנוכי, ואולם יש שמות יוצאים מן הכלל, שאותם התורה שינתה בפרשתנו, ואמנם הם מועטים ורבותינו עמדו על כל שינוי שכזה, אחד מאלו שבו יעסוק מאמרנו הוא יוב בנו של יששכר.

הנה במנין שבפרשתנו (כ"ו כ"ד) נאמר: לְיִשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁבִּי, ורש"י במקום מעיר את תשומת ליבנו ואומר: ליישוב - הוא יוב האמור ביורדי מצרים כי כל המשפחות נקראו ע"ש יורדי מצרים. ע"כ. והיינו כאשר נחפש במנין היורדים למצרים לא נמצא שם כזה כלל, ואילו בבני יששכר אנו מוצאים את השם יוב, וכמו שנאמר (בראשית מ"ו י"ג) וּבְנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלַע וַיִּפְנֶה יוֹב וְשִׁמְרֹן. וכאמור צריך להבין מדוע נשתנה שמו, והנה בפירושו הט"ז לתורה (שם) כתב זו"ל: כתב מהר"ן, מצאתי כתוב שאביו יששכר קראו בתחילה יוב, והיה מתרעם על אביו, כי שם עבודה זרה היה בימיהם נקראת יוב, והיה מתבייש מזה, השיב לו אביו הנה בשמי יש ש"ן יתירה, אוסיף אותה על שמך, ונקרא ישוב. עכ"ל. וכענין זה כתב בספר משכיל לדוד בשמו.

ואמנם רש"י כאן לא התייחס לשאלה זו מדוע נשתנה שמו מיוב ליישוב, אולם בספר דברי הימים (א, ז' א') גשם שם נקרא ישוב וכמו שנאמר: וְלִבְנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלַע וּפּוֹאֵה יִשׁוּב וְשִׁמְרֹן אַרְבָּעָה. ושם מפרש רש"י זו"ל: בחומש כתוב (בראשית מ"ז) ויוב, יוב היה שמו, ולפי שנתיישבו ללמוד תורה שכתוב מבני יששכר יודעי בינה לעתים לכך זכה ונקרא ישוב. עכ"ל.

והנה צריך להבין מדוע שינו רק את שמו של יוב ולא את שאר שמותיהם של בני יששכר, ואם נאמר שרק הוא היה עוסק התורה ולא השאר, מנין לנו, הרי מן הפסוק שהביא רש"י ממנו ראייה שמבני יששכר יודעי בינה לעתים, אין אנו יודעים לחלק בין ישוב לשאר משפחות יששכר. ועוד קשה, שמשמע שרק כעת במנין האחרון של בני ישראל שנערך בשנת הארבעים זכה יששכר לעסוק בתורה, והלא כבר בברכות של יעקב אבינו לשבטים אנו רואים ששבט יששכר נבדל משאר השבטים לטובה לעסוק בתורה, וכמו שנאמר (בראשית מ"ט, י"ד וט"ו) וַיִּשְׁשָׁכָר תָּמַר גָּרַם רִבְּצִין בֵּין הַמִּשְׁפָּחִים. וַיִּרְא מְנַחֵם כִּי טוֹב נָאֵת הָאֶרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיִּטְּ שָׁכְמוּ לְסַבֵּל וַיְהִי לָמֶס עֲבָד. ופירש רש"י: ויט שכמו לסבול - עול תורה. ויהי - לכל אחיו ישראל. למס עובד - לפסוק להם הוראות של תורה וסדרי עיבורין, שנאמר (דה"א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים. מאתים ראשי סנהדראות העמיד וכל אחיהם על פיהם. עכ"ל. וא"כ מה נשתנה מן המנין הראשון שרק כעת אנו מדגישים שהם עוסקים בתורה, והלא תמיד התורה היתה מנת חלקם.

ונראה לפרש בס"ד, שכל זמן היותם בארץ, יששכר היה כיתר אחיו ולא היה מיוחד יותר מהם בעסק התורה, אולם ביורדם למצרים שם התחילו לטעום טעמה של הגלות, או אז החליט לעשות מעשה


**לוח בינון**  
 מחסות  
 מסכים וייעוץ  
 לבתי כנסת וישיבות  
 077-2233665

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי ישמרו ויצילם מכל צרה

# הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

## הליכות ליום ראש חודש (יעלה ויבוא)

יעשה עימם מלחמה בעמלק, ונראה שלכן יידי המהדיר ציין למהרש"א הנזכר, ואולם לפי"ז צריך לגרוס בדברי הגר"ח פלאג'י יעשו מלחמה ולא עשו. וצ"ע.

**ט.** המנהג לומר את כל הבקשות הללו בחיבור ו', יעלה ויבוא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר, אמנם בסדר רב עמרם (ה"ב סי' מ"ד) כתוב יעלה ויבוא בחיבור ו', יגיע בלא ו', ויראה וירצה וכן בחיבור ו'. [ונראה שהולך לשיטתו (ה"א סי' כ"ט) שכתב לגבי אמת ויציב לאומרים: אמת ויציב ונכון וקים, ישר נאמן אהוב וחביב, נחמד נעים ונורא, והיינו שבסוף כל קטע מחבר בו, וכל השאר בלא ו', ולפי"ז היה צריך לומר יעלה ויבוא, יגיע יראה וירצה, ישמע יפקד ויזכר, וכן באמת גורס בסודר איש מצליח, ואמנם מנהגנו באמת ויציב גם כן לומר הכל בחיבור ו', והזהר הקדוש (זהר חדש רות דף צה.) מסייע לכך, שכותב שאומרים ט"ו ויין באמת ויציב, ועיין בב"י (סי' ס"א) שהביא דבריו בשם מדרש הנעלם, וכן פסקו השו"ע והרמ"א (סי' ס"א סעי' ג'), ע"ש. וא"כ על אותו עיקרון בדיוק אנו אומרים יעלה ויבוא ויגיע הכל בחיבור ו', ואולם יש לדחות ששם יש ענין לפי הסוד, ומ"מ כך המנהג ואין לשנות].

**י.** בנוסח יעלה ויבוא גירסת הגאונים והראשונים היא ביום ראש החודש הזה, ולא ראש חודש, [וכמו שכתוב בסדר רב עמרם גאון (שם), וכן הוא במחזור ויטרי (סי' צ"ג), וכן הוא בספר האשכול (דף נו ע"ב), וכן הוא בעוד הרבה ראשונים לגבי הנוסח בראש השנה, וכן בשבת וראש חודש, וכן לגבי מוסף של ראש חודש וברכת המזון], וכן נכון מבחינה דקדוקית, לומר ראש החודש הזה בהא, וכמו שאנו אומרים במועדים את יום חג המצות הזה, וכיו"ב בשאר המועדות, וכן הוא בכמה מסדורי האחרונים הספרדים [סדור תפלת ישרים (ליורנו תק"ס) וסדור בית עובד (ליורנו תרכ"ב)]. וכן הוא בכל סדורי האשכנזים, וכן פסק בספר ילקוט יוסף (תפלה ח"ב עמ' תקל"ה) בשם מרן הגרע"י זצ"ל. ואמנם הבן איש חי (ש"ש ויקרא אות י"ד) כתב וז"ל: מנהג החסידים המתפללים על פי סדור רבינו הרש"ש ז"ל, לומר בנוסח יעלה ויבוא ביום ראש חודש הזה, ואין אומרים החודש בה"א, כי יש כונה במספר ראש, וכונה במספר חודש בלא ה"א. עכ"ל. [והביאו בכף החיים (סופר, סי' תכ"ב ס"ק כ'), וכן נראה מסדור חסד לאברהם (טוביאנה, דף נט ע"ב, מנטובה תקמ"ג) שכתב ראש חודש הזה בכונות, והוא מסודר ע"פ דברי החמדת ימים כידוע]. ואולם נראה שמכיון שגירסת הראשונים ראש החודש הזה, כך צריך לומר, ואין זה מעכב את הכונה, שהוא יכוין את הכונה שצריך לכוין במילת חודש בלא אות הא [וכן ראינו בכמה מקומות שהתוספת אינה מעכבת את הכונה]. ובפרט כאן שבסדור הרש"ש ישנה גם גירסא ראש החודש הזה. [ועיין שם בהערה שמביא משם מהר"א אזולאי וז"ל: מצאתי כתוב בסדור הר"ח פינסו וז"ל משם מוהר"ר אברהם אזולאי זצ"ל בכל ראש חודש כשתאמר ביום ראש החודש תכוין באלו הנקודות שהם בגימטריא ב' שמות ב"ו ע"ב, ומובטח לו שלא יראה קרי בכל החודש הוא. עכ"ק. ולמעלה בסדור כתבו קאש הקדש עם הכולל בגימטריא שןן דלת נן גימטריא תתי"ד. ע"כ. והרי לנו שגם על פי הסוד יש ענין בגירסא זו].

ו. תפלת יעלה ויבוא נאמרת רק במועדים וראשי חודשים, מפני שנאמר בהם בתורה (במדבר י' י') וְיָיוֹם שֶׁמָחַתְתֶּם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֻדְשְׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זָבְחֵי שְׁלֵמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לְפָנַי אֲלֵיכֶם, וכיון שנועדו להזכר לטובה לפני ה' יתברך, אנו מתפללים בהם תפלת "יעלה ויבוא" שעיקר הבקשה בה שנוכר לטובה ולברכה לפני ה' יתברך. ומבקשים בה חמש זכירות: א. זכרונו. ב. זכרון אבותינו. ג. זכרון ירושלים. ד. זכרון משיח. ה. זכרון כל עמו ישראל. ועיקר מקומה בתפלת העמידה היא בברכת "רצה" שבו אנו מבקשים שירצה בנו הקב"ה ויחזיר שכינתו לציון (שבת כ"ד., תוד"ה בבונה). ואם אחר שאמר "רצה" קודם שהתחיל "מודים" נזכר שלא אמר יעלה ויבוא, יאמר שם יעלה ויבוא (טוב"י ושו"ע סי' תכ"ב סעי' א'). ואם התחיל מודים, לא יאמר יעלה ויבוא במודים אלא יחזור לרצה, ואפילו אמר במודים יעלה ויבוא יחזור לרצה. (חזו"ע חנוכה, עמ' רס"ה).

**ז.** אם אמר נוסח יעלה ויבוא ב"שמע קולנו", לכתחילה צריך לחזור ולומר יעלה ויבוא ב"רצה", וכל זמן שא גמר התפלה חוזר לרצה ואומר יעלה ויבוא, ורק אם שכח וסיים התפלה יכול לסמוך על מה שאמר יעלה ויבוא בשומע תפלה, ואפילו לא אמר יעלה ויבוא ממש, רק הזכיר בו ענין ראש חודש, אינו חוזר ומתפלל כיון שהזכיר ראש חודש בתפלה. [מוהר"ר פסח מסלוצק זצ"ל בתשובה הראשונה שבסוף ספר ליקוטי פרדס, והביאו החיד"א בברכי יוסף (סי' תכ"ב ס"ק ד') ובקשר גודל (סי' כ"א אות ה')]. אולם בזה ראוי לחזור ולהתפלל בתורת נדבה, כיון שהוא מחלוקת הפוסקים אם יוצא בזה. [ועיין כל דין זה בהרחבה בספר חזון עובדיה (חנוכה, עמ' רס"ו-ר"ע)].

**ח.** בנוסח יעלה ויבוא אנו אומרים שמונה מיני הגשות וקריבות: א. יעלה. ב. יבוא. ג. יגיע. ד. יראה. ה. ירצה. ו. ישמע. ז. יפקד. ח. יזכר. והם כנגד שבעה רקיעים אשר בחטאינו עלתה השכינה למעלה מז' רקיעים. ואנחנו מתחננים לפני ה' יתברך שיעלה תפלתנו לפניו מעל השבעה רקיעים. (מובא בשם הגר"א בתחילת ביאורו לשו"ע הל' ראש חודש, ועוד עיין באורך בפירושו עץ יוסף שבסדור אוצר התפלות דף קעד ע"א). והגר"ח פלאג'י בספרו חיים לראש (ברך סוף אות כ"א, עמ' רס"ג בנדמ"ח מהדורת שובי נפשי) כתב לבאר ששמונה לשונות של גאולה אלו באו לרמז למה שאמרו רבותינו (סוכה נ"ב:) ששמונה נסיכי אדם (הנזכרים בספר מיכה ה' ד') עשו מלחמה בעמלק, ואחרון חביב מלך המשיח, ולכן מיד לאחר מכן אנו מזכירים זכרון משיח בן דוד עבדך, שאנו מצפים למשיח שהוא הגואל האחרון. [ואמנם בגמרא (סוכה שם) לא מבואר שעשו מלחמה בעמלק, ובפרט אדם הנזכר ראשון מהשמונה נסיכים שכלל לא היה בזמנו של עמלק, ועיין במהרש"א שביאר שהם יבואו עם מלך המשיח, ואולי לזה נתכוין הגר"ח פלאג'י שמלך המשיח

